

یادداشت

فضا برای مشارکت تاریک می‌شود

❗ سرمایه اجتماعی از مهم‌ترین وجوه حکمرانی است اما در جامعه ما و در میان بعضی مدیران به اهمیت این موضوع توجهی نمی‌شود و گاهی با تصمیمات عجیب، چوب حراج به سرمایه اجتماعی زده می‌شود. تصمیماتی که بدون در نظر گرفتن شرایط روحی مردم گرفته می‌شود، میزان اعتماد را روز به روز کمتر و کمتر هم می‌کند؛ نمونه‌اش قطعی برق در روزهای اخیر. درواقع اعتماد مردم که همان سرمایه اجتماعی است، دو جنبه دارد؛ بخشی فردی است که محدود به روابط بین افراد می‌شود. ممکن است من و همکارم، اعتمادمان به همدیگر را از دست بدهیم. همدیگر را قبول نداشته باشیم، پولی به هم قرض ندهیم و قدمی برای کمک به همدیگر برنداریم که همین هم می‌تواند جامعه را به سمت ناخوشایندی ببرد. اما بخش دیگر آن، جنبه نهادهای دارد؛ این‌که من دیگر به مدیران اعتماد نداشته باشم. در چنین شرایطی من با یک نفر روبه‌رو نیستم، بلکه مجموعه عوامل و اتفاقات در طول زمان دست به دست هم داده تا اعتماد را به همه چیز از دست بدهم. اعتمادی که وقتی از دست می‌رود، ترمیم آن بسیار سخت می‌شود و زمان بسیار زیادی می‌برد تا دوباره مثل روز اول بشود؛ البته اگر بشود. بدیهی است که شرایط زندگی امروز، دست و پنجه نرم کردن با ویروس کرونا و بیماری افراد خانواده، فشارهای اقتصادی، از رونق افتادن کسب و کارها و... عرصه را به طور طبیعی بر مردم تنگ کرده است و در این میان، اتفاقی مانند قطعی برق، آن هم بدون اطلاع قبلی و با بی‌نظمی فراوان، باری افزون بر دوش مردم گذاشته است؛ مردمی که به‌واسطه امتحانات دانش‌آموزان، بیماران در خانه مانده، مشاغل دورکار شده و...، قطعی بدون برنامه برق روند زندگی‌شان را دچار مشکل کرده است. پس حق بدھیم‌که در چنین شرایطی، طبیعی است که با کاهش سرمایه اجتماعی که اعتماد همین مردم است، روبه‌رو شویم. شخصا فکر می‌کنم که پدیده قطعی برق بدون هیچ توضیحی، یکی از مصداق‌هایی است که باعث عمیق‌تر شدن زخم بی‌اعتمادی می‌شود؛ در صورتی که شاید اگر علت این اتفاق به‌طور صادقانه اعلام می‌شد و علن‌خواهی صورت می‌گرفت، مردم می‌توانستند آن را بپذیرند و حتی تحمل کنند. در این بین، فراموش نکنیم که یکی از تبعات این اتفاقات این است که مردم خودشان را شریک، همسو و هم‌جهت با سیستم و نهادهای نمی‌بینند؛ آن‌وقت است که میزان مشارکت‌ها در همه اتفاقات جمعی، از رعایت کردن محدودیت‌های کرونایی تا شرکت در انتخابات کم می‌شود. اما سوالی که در نهایت مطرح می‌شود، این است که آیا راهی برای احیای سرمایه اجتماعی وجود دارد؟ واقعیت این است که منطق اجتماعی، منطق صفر و یک نیست؛ برای همین است که نمی‌توانیم بگوییم خیر، راهی وجود ندارد. چون اگر بخواهیم، ممکن است. طبیعتا اگر بخواهیم، اگر خوب مدیریت کنیم، اگر انعطاف‌پذیری وجود داشته باشد، اگر آگاهی را بالا ببریم و هزاران اگر دیگر، ممکن است که جامعه به حالت عادی برگردد. البته این‌طور که شواهد نشان می‌دهد، چنین انگیزه و اراده‌ای برای ترمیم سرمایه از دست رفته وجود ندارد؛ شاید بهتر است که ما همچنان امیدواریم باشیم که دولت بعدی، به فکر احیای اعتماد از دست رفته مردم جامعه باشد. ❗

خبر

افزایش سالانه ۲۰هزار نفر به جمعیت استان تهران

انوشیروان محسنی بندپی، استاندار تهران گفت: سالانه ۲۰هزار نفر به جمعیت استان اضافه می‌شود که این امر در نتیجه مهاجرت به استان است. وی افزود، براساس سرشماری سال ۹۵ جمعیت استان ۱۳ میلیون و ۲۰۰هزار نفر بوده و پیش‌بینی این است که جمعیت استان در سال ۱۴۰۰ به بیش از ۱۴ میلیون نفر می‌رسد. محسنی بندپی ادامه داد: پراکندگی جمعیت در استان تهران نیز بسیار زیاد است و جمعیت برخی شهرستان‌های استان معادل جمعیت یک استان است. به گفته وی، پراکندگی جمعیت نامعقول است. چنانچه تراکم جمعیت در کشور ۵نفر در کیلومترمربع، در استان تهران ۹۹۰ نفر و در شهرستان بهارستان ۱۰هزار نفر در کیلومترمربع است. ایسنا

پرواز با تست منفی تقلبی

سپامک سمیعی، مدیرکل آزمایشگاه مرجع سلامت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی گفت: مهم‌ترین تخلف در حوزه آزمایشگاه‌ها بعد از دوران کرونا، فروش تست منفی برای برخی افراد از جمله مسافران پروازها بوده است. وی ادامه داد: ظرفیت تست کرونا در کشور در ماه‌های گذشته بیش از دوبرابر افزایش یافته و از روزانه ۲۵ هزار تست به بیش از ۵۸ هزار تست در روز رسیده ایم. به گفته سمیعی، ظرفیت و زیرساخت‌های مناسبی ایجاد شده و امکان توسعه آن نیز وجود دارد. / جام جم دیلی

قطع بدون برنامه و ناگهانی برق، دغدغه تازه شهروندان است که مشکلات اقتصادی و فراگیری کرونا، تاب‌آوری آنها را کاهش داده است

پایان دولت با چراغ خاموش

❗ همیشه راهی برای بدتر شدن وضعیت کنونی وجود دارد. این بار، زحمت وخامت اوضاع را بی‌برقی‌های مکرر و طولانی و بدون اطلاع کشیده‌است. موضوع برای شهروندان فقط بی‌برقی نیست، بی‌برنامگی و بی‌احترامی‌ای است. بی‌برقی‌های مکرر و طولانی چند روز اخیر به باور وزارت نیروی دولت دوازدهم هر مقصری دارد جز بی‌تدبیری مسؤولان‌نش. پس از چند روز بی‌برقی تازه اعلام می‌شود جدول خاموشی‌ها در سامانه‌های مرتبط با سازمان برق منتشر شده است. اگر سامانه مورد نظر هم یافت شود هیچ‌کدام از بی‌برقی‌ها مطابق جدول در ج‌شده صورت نگرفته است! سخنگوی صنعت برق می‌گوید این صنعت، زیر فشار شدید استخراج ارز دیجیتال است! البته که او در برابر گلایه‌های شهروندان راه حل هم ارائه می‌دهد.

مصطفی رجبی مش‌هدی رو به دانش‌آموزان گفته قبل از قطعی برق، تغییر محل دهند تا به امتحانات‌شان لطمه نخورد؛ وزارت نیرویی که تابستان گذشته را با برگزاری جشنی برای گذر از تابستان بی‌قطعی به پایان برده بود حالا بهار تمام نشده جدول خاموشی‌های گسترده را منتشر می‌کند. بی‌آن‌که بخواهد حتی برای شهروندان‌نش توضیح دهد، بار مشکلات را روی دوش استخراج رم‌زارزهای دیجیتال می‌اندازد و بدون توجه به پیامدهای قطعی‌های مکرر، مقصر را کم‌بارشی‌های ا‌سمال و مصرف بیش از اندازه برق خانگی می‌داند. شگفتانه دولت دوازدهم در روزهای پایانی عمرش برای شهروندان تاریکی و خاموشی است.

میثم اسماعیلی

جامعه

وقتی مردم سورپرایز می‌شوند

بیت‌کوین و کمبود گاز، کم‌بارشی آسمان و پرمصرفی مردمان، کرونا و گرمای هوا؛ دلیل بی‌برقی‌ها هر چه باشد آنچه مسلم است این‌که می‌شود پیش از قطعی‌های گسترده برق، شهروندان را از این اتفاق مطلع کرد. این رویه پس از آن‌که در دی‌ماه سال گذشته به صورت مکرر در سراسر ایران رخ داد حالا در حال تکرار است. این انتظار حداقلی از دولتی است که با شعار تدبیر، هشت سال بر سر کار بوده؛ انتظاری که پربیراه نیست و با یک برنامه‌ریزی بسیار ساده قابل اجراست. از واکنش اغلب شهروندان می‌توان متوجه شد آنچه باعث گلایه و عصبانیت آنها شده نه قطعی طولانی برق و نه حتی تکرر آن در طول یک روز که بی‌اطلاعی آنها از ساعت خاموشی‌ها بوده است. تازه سه روز پس از تکرار این اتفاق مسؤولان وزارت نیرو اعلام کرده‌اند جدول خاموشی‌های شهرها از روز شنبه منتشر خواهد شد. سورپرایز بعدی مردم اما درست پس از انتشار جدول خاموشی‌ها اتفاق افتاد چراکه به گفته مشترکان، جدول منتشرشده هیچ تطابقی با واقعیت نداشت و مردم همچنان از نحوه قطعی برق بی‌اطلاع هستند و این مساله موجب ناراضیاتی آنها شده، چراکه به دلیل اهمیت برق در زندگی بسیاری از کارهای روزمره تحت‌الشعاع این اتفاق قرار گرفته، در حالی که کوچک‌ترین حق هر فرد اطلاع از وقوع زمان خاموشی است.

دانش‌آموزان بی‌برق، مردم محبوس، آسیب به وسایل

انتقاد از نحوه اطلاع‌رسانی وزارت نیرو در قطعی برق البته که تنها گلایه شهروندان را به دنبال نداشته و پیامدهای سوء دیگری هم به همراه داشته است. حداقل از میانه اخبار منتشرشده می‌توان متوجه شد که ادامه این رویکرد چه آسیب‌هایی به شهروندان زده است. از همان چند روز پیش اخباری از قطعی برق بیمارستان‌های تهران منتشر شد؛ این‌که در میانه فراگیری بیماری کرونا این اتفاق چه آسیب‌هایی می‌تواند داشته باشد برکسی پوشیده نیست. هرچند دیروز حسین صبوری، مدیرعامل شرکت توزیع نیروی برق تهران اعلام کرد: «جمعه و شنبه گذشته هیچ بیمارستانی در تهران قطع نشده است.» اما این اتفاق مصداق‌های فراوان و تلخ دیگری در دو روز گذشته داشته است. خبر آمد که قطعی برق بدون اطلاع‌رسانی باعث باخت تیم ملی شرط‌نخ ایران در مسابقات قهرمانی آسیا شده؛ مسابقاتی که به واسطه فراگیری کرونا به صورت مجازی برگزار می‌شده و قطعی برق باعث اولین شکست تیم ملی ایران در این رقابت‌ها شده است. سازمان آتش‌نشانی شهر اراک هم اعلام کرده تنها در یک روز قطعی برق این شهر، ۱۲۰۰اتمس با این سازمان گرفته شده و قطع برق بدون اطلاع قبلی در نقاط مختلف شهر تبریز هم باعث گرفتار شدن ۱۰۰ نفر در آسانسورها شده است. بنابر اعلام آتش‌نشانی تبریز در روز یکشنبه با قطع اعلام نشده برق، آتش‌نشانان بیش از ۵۰ عملیات انجام داده‌اند و ۱۰۰ شهروند محبوس در آسانسور ساختمان‌های مسکونی و تجاری را نجات داده‌اند! اتفاق رایج دیگر تنها در همین دوروز نگرانی خانواده‌ها از نحوه امتحانات دانش‌آموزان است. این موضوع حتی با انتقاد مدیران آموزش و پرورش هم همراه بوده. سالار قاسمی، مدیرکل آموزش و پرورش البرز با اشاره به مشکلات ناشی از قطعی منطقه‌ای برق برای دانش‌آموزانی که امتحانات خرداد را سپری می‌کنند، گفته «خاموشی احتمالی تیلت، لپ‌تاپ و گوشی موبایل دانش‌آموزان در زمان برگزاری آزمون‌های آنلاین باعث می‌شود تلاش یک‌ساله آنها در سال تحصیلی به هدر برود.»

در این بین بسیاری از شهروندان از این گله دارند که برق محله آنها در روز چند بار قطع شده است، اتفاقی که قطعی آب را نیز به دنبال دارد، زیرا بسیاری از ساختمان‌های بلند مرتبه این روزها به پمپ آب مجهز هستند.

آسیب‌های مکرر به وسایل برقی منازل هم پای ثابت زبان‌های قطعی مکرر برق است، بسیاری از کاربران فضای مجازی گفته‌اند خسارت اصلی این بی‌تدبیری را باید تولیدکننده‌ها، دانش‌آموزان، بیماران مبتلا به کرونا، صاحبان مشاغل آنلاین و... بدهند در حالی که مسؤولان وزارت نیرو حتی زحمت یک توضیح معمولی را از آنها دریغ کرده‌اند.

قدم بعدی، جیره‌بندی آب

به اندازه استبدلال مسؤولان وزارت نیرو در قطعی‌های مکرر برق ادله برای رد آنها وجود دارد. توجیه ابتدایی و اصلی وزارت نیرو به گواه حرف‌های سخنگوی صنعت برق، استخراج رم‌زارزهای دیجیتال و البته کم‌بارشی‌های ام‌سال عنوان شده است. حسین حق‌وردی، نماینده مجلس شورای اسلامی اما در برابر این توجیهات می‌گوید: «سال گذشته وقتی بار مصرفی برق به ۵۶ هزار مگاوات می‌رسید برق قطع می‌شد اما اکنون مصرف به ۴۴ هزار مگاوات نرسیده شاهد قطعی مکرر برق هستیم؛ تمامی تولید برق ما از سدها ۱۰ هزار مگاوات بیشتر نیست که اگر ۳۰ درصد هم کاهش تولید برق داشته باشیم ناشی از کمبود بارش‌ها یعنی ۳۰۰۰ مگاوات کاهش تولید است در حالی که طبق گزارش‌ها افت تولید مانند سال گذشته ۱۲ هزار مگاوات است.» رمزشسایی از دلایل و چرایی قطعی برق در این گزارش نمی‌گنجد اما حالا برخی کارشناسان می‌گویند قطعی‌های شتاب‌زده برق آن هم در حالی که هنوز تا آغاز تابستان یک ماه باقی‌مانده آ‌گزاری برای جیره‌بندی آب است که مدت‌هاست زمزمه آن شنیده می‌شود و برخی از مشترکین هم همین حالا از افت فشار آب در مناطق‌شان گفته‌اند.

طغیان دوباره کرونا در تهران

علیرضا زالی، فرمانده ستاد مقابله با بیماری کرونا در کلانشهر تهران گفت: تعداد بستری‌های جدید کرونایی در چند روز گذشته به کمتر از ۹۰۰ بیمار کاهش پیدا کرده بود اما مجددا در شنبه گذشته به ۱۰۴۴ نفر افزایش یافت. به گفته وی از این تعداد ۱۷۷ بیمار در بخش‌های ویژه بستری شدند. زالی بیان کرد: اگر در ۴۸ ساعت آینده با همین روند این عده‌ها تکرار شود، ممکن است تهران شرایط متفاوتی را تجربه کند. / ایرنا

دولت، متخصص در ناراضیاتی مردم

برخی کارشناسان مدیریت بحران در ایران از جمله فریبرز ناطق‌الهی معتقدند مردم ایران آن‌قدر بحران پشت سرگذاشته‌اند که به نوعی حساسیت‌شان را در شرایط بحرانی از دست داده‌اند. اما این نظریه در مقاطعی تناقضات آشکارش را نشان می‌دهد، قطعی مکرر برق و عصبانیت شهروندان از جمله همین وقت‌هاست. تصمیمات این‌گونه آن هم بی‌توجه به سلامت روان مردم و سختی معیشت این روزها و فراگیری کرونا فقط از سر بی مسؤولیتی نیست. جواد نیک‌بین، عضو کمیسیون فرهنگی مجلس هم معتقد است دولت در ناامیدی مردم نقش پررنگی دارد. او به جام جم می‌گوید: «دولت دوازدهم متخصص ناراضی‌کردن مردم شده است، مردمی که اتفاقا آستانه تحمل‌شان بالاست. اما وضعیت گرفتاری آنها در فراگیری کرونا و سخت شدن معیشت اقتصادی و کسادی بازار دست به دست هم داده است که تاب‌آوری مردم در این میانه کاهش پیدا کند.» او باور دارد که مردم ایران با توجه به همه این شرایط بازهم صبور و دارای کرامت هستند اما از مسؤولان انتظار احترام دارند. این عضو کمیسیون فرهنگی مجلس می‌گوید: «اگر همین قطعی‌های مکرر برق در صورتی اتفاق می‌افتاد که توضیح و دلیل منطقی داشت و اطلاع‌رسانی می‌شد این‌طور باعث عصبانیت مردم نمی‌شد. بسیاری از شهروندان اتفاقا با توجه به توصیه‌های همین مسؤولان کسب و کارشان را از منازل ادامه داده‌اند و بدانش این‌ رعایت پروتکل‌ها را باید با قطعی برق بپردازند.» او همچنین معتقد است اگر جلوی ماینرها، مراکز پرمصرف و کولرگازی‌های مسؤولان گرفته شود قطعا می‌توان برق را مدیریت کرد. عدم پیوست‌های اجتماعی چنین تصمیم‌های عجولانه و بی‌تدبیری‌های مسؤولان در این تصمیم آن‌قدر آشکار بوده که به نظر جواد نیک‌بین شائبه تعمدی بودن آن هم می‌رود. او به جام جم می‌گوید: «قابل به این نکته‌ام که تخصص اصلی این دولت در ناراضی کردن مردم برای کشفاندن آنها به کف خیابان و شکل دادن اغتشاشات داخلی است تا آنها را در برابر حاکمیت قرار بدهد تا از این وضعیت بهره‌های خودش را کسب کند وگرنه این جم از بی‌تدبیری در اجرای یک تصمیم باورکردنی نیست.»

تاریخ و تخریب سرمایه اجتماعی

هر چند «تاریخ» ممکن است ما را به یاد برهه زمانی چندصدساله‌ای ببندازد اما تاریخ خیلی دور نیست، می‌تواند همین شهرپور سال گذشته باشد. حسن روحانی درست در ۲۳ شهریور سال گذشته اعلام کرده بود: «علت این‌که مردم به ما اعتماد دارند این است که می‌بینند در شرایط تحریم در تابستان برق‌شان قطع نمی‌شود، وزارت نیرویی دارند که در طول هشت سال ۲۰ هزار مگاوات برق جدیدی برای کشور تولید کرده و می‌کند. برای این‌که مردم می‌دانند در شرایط سخت کرونایی آب قطع نمی‌شود، برای این‌که در طول هفت سال گذشته ۴۳ سد ملی افتتاح شده و تا پایان این دولت بیش از ۱۰ سد دیگر هم افتتاح خواهد شد.» شرایط کنونی اما از این سخنان وضعیت تلخی برای شهروندان ساخته است. اما سؤال این است که چنین تناقضات آشکاری چه پیامدهای اجتماعی به همراه دارد؟ یاسر رستگار، جامعه‌شناس معتقد است اساسا هر سیاستگذاری اجتماعی باید با پیوست پیش‌بینی‌پذیری صورت بگیرد. او به جام جم می‌گوید: «یکی از ویژگی‌هایی که در سیاستگذاری‌های اجتماعی باید وجود داشته باشد این است که تا حد توان بتوانیم امکان پیش‌بینی‌پذیری را در زندگی روزمره برای مردم عادی بالا ببریم. اساسا سیاستگذاری برای این صورت می‌گیرد که مردم عادی بتوانند زندگی روزمره‌شان را بر مدار پیش‌بینی‌پذیری سامان بدهند. به این مفهوم که بتوانند برای فعالیت‌های خودشان برنامه‌ریزی کنند.»

اما این موارد مستلزم شکل‌گیری بسسترهایی است که بتواند آنها را پیش‌بینی‌پذیر کند. به گفته این جامعه‌شناس قطعی برق یک مورد از ده‌ها مورد غیرقابل پیش‌بینی است که در ایران با آن مواجه هستیم. او معتقد است تقریبا هر روز شهروندان جامعه ایرانی با اتفاق‌هایی روبه‌رو هستند که ساماندهی فعالیت‌هایشان را دچار اختلال می‌کند. با توجه به گفته‌های این جامعه‌شناس، قطعی برق را باید در یک منظر طولی کنار دیگر اتفاقی‌های از این دست گذاشت تا متوجه اتفاقی شد که برای جامعه ایران در حال وقوع است. به عنوان مثال اگر نگاهی به عرصه محیط‌زیست ببندایم متوجه حجم تخریب جنگل‌ها و مراتع می‌شویم و جنگل‌خواری و تخریب سواحل را درک می‌کنیم؛ چراکه این موارد می‌بایست در ذیل سیاست‌هایی باشد که همان پیش‌بینی‌پذیری را به مردم بدهد در حالی که این اتفاق نیفتاده است. به باور او تصمیم‌های ناگهانی و عجولانه در دیگر عرصه‌ها هم وجود دارد و پیامدهای آن هم به آشکاری به چشم می‌آید.

اما مهم‌ترین پیامدهای چنین تصمیماتی چیست؟ این‌که فکر کنیم قطعی برق تنها به آسیب وسایل برقی شهروندان منجر شده و پمپ‌های آب ساختمان‌ها را تخریب کرده و باعث بی‌آبی و خاموشی شده به نوعی ساده‌انگاری است. آسیب اساسی چنین تصمیمات و رویه‌ای را باید در ضربه به آرامش روانی مردم و اعتمادعمومی دانست. ضربه‌ای که آسیب‌هایش در برزگه‌های مهم جامعه آشکار می‌شود. یاسر رستگار به جام جم می‌گوید: «مهم‌ترین پیامد این تصمیم‌های عجولانه تخریب سرمایه اجتماعی و کاهش اعتماد عمومی است. وقتی این اتفاق می‌افتد اعتماد اجتماعی به سازمان‌ها و نهادهای اجتماعی از بین می‌رود و در ادامه امکان مشارکت اجتماعی سقوط می‌کند. پس از این اتفاق حتی اگر همان سازمان‌ها سیاستگذاری درستی هم صورت بدهند، شهروندان دیگر به آن تن نمی‌دهند. اتفاقی که در ابتدای فراگیری کرونا مصداق‌هایش آشکار بود زیرا با توجه به کاهش سرمایه اجتماعی، شهروندان اعتمادی به اجرای پروتکل‌های بهداشتی معمول هم نداشتند.»

بنابراین با توجه به نظرات کارشناسان می‌توان گفت آنچه در این بین برای برخی مسؤولان اهمیت ندارد حقوق مردم است؛ مردمی که قربانی تصمیم‌های خلق‌الساعه می‌شوند. این روند اما در نهایت سبب دوری بیشتر مردم و مسؤولان می‌شود؛ زیرا وقتی شهروندان با گوشت و پوست خود احساس می‌کنند حقوق و نیازهای اولیه آنها مانند باخیر شدن از ساعات قطعی برق برای برخی مدیران اولویت ندارد به این باور می‌رسند که نظر آنها نیز برای مسؤولان مهم نیست. بنابراین مشارکت خود را در جامعه‌کاهش می‌دهند.